

CZU: 81`276.5:374.1-053.6

[https://doi.org/10.59295/sum11\(01\)2023_15](https://doi.org/10.59295/sum11(01)2023_15)**ARGOUL ȘI EDUCAȚIA INFORMALĂ LA ADOLESCENȚI****Liliana POȘȚAN***Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”*

Problema de cercetare a acestui articol conține trei variabile din domenii diferite de cercetare – limbă și comunicare, educație, psihologie. Scopul studiului constă în stabilirea particularităților comunicării specifice a adolescenților în legătură cu educația informală. Am început discursul investigativ prin a clarifica semnificația substantivelor dezvoltare și transformare, cu referire la adolescenți, iar sociolectele argou și jargon fiind doar fundalul socio-emoțional al dilemei dezorientative, inerentă adolescenței.

Am constatat că educația informală ca o formă cu deschidere maximală a educației este valorificată de pe principii nespecifice acestei forme a educației. Pe parcursul studiului n-am recurs la elaborarea vreunei metode de temperare a comunicării adolescenților prin argouri sau jargoane, în special în cadrul subculturii informale. Dar, am recurs la sintagma dilema dezorientativă, ea constituind prima din cele zece faze ale învățării transformative. Prin urmare, recomandăm aplicarea modelului învățării transformative „prin care subiectul transformă cadrele de referință deja formate pentru a le face mai incluzive, discriminatorii, deschise și reflective, astfel încât acestea să poată genera convingeri și opinii ce s-ar dovedi mai adevărate sau justificatoare în ghidarea acțiunilor.”

Cuvinte-cheie: educație informală, educație non-formală, educație formală, adolescent, argou, jargon, subkultură.

THE SLANG AND TEENAGERS' INFORMAL EDUCATION

The research problem of this article contains three variables from the research domains – language and communication, education, psychology. The aim of the study is the stability of the particularities of the specific communication of teens in relation to informal education. We began the investigative discourse by clarifying the meaning of the nouns development and transformation, with reference to teenagers, and the sociolects slang, being only the socio-emotional background of the disorienting dilemma inherent in the period of teen. The informal education as a form with maximum openness of education is capitalized on non-specific principles. During the studies, we did not resort to the development of any method of tempering the communication of teenagers through slang or jargon, especially within the informal subculture. But, we resorted to the phrase disorienting dilemma; it constitutes the first of the teen phases of transformation. Therefore, we recommend the application of the model of transformative learning „through which the subject transforms already formed frames of reference to make them more inclusive, discriminating, open and reflective, so that they can generate beliefs and opinions that would prove to be truer or justified in guiding actions.”

Keywords: informal education, non-formal education, formal education, teenager, slang, jargon, subculture.

Introducere

Problema de cercetare a acestui articol conține trei variabile din domenii diferite de cercetare – limbă și comunicare, educație, psihologie. Scopul studiului constă în stabilirea particularităților comunicării specifice a adolescenților în legătură cu educația informală.

Adolescența este perioada care face trecerea de la stadiul de copil la cel de adult. Este etapa în care copilul se dezvoltă foarte mult atât din punct de vedere fizic, cât și emoțional sau social. Este și o etapă a transformării.

Dezvoltarea și transformarea sunt substantive cu relative similitudini semantice, relevante adolescenței ca perioadă a vieții:

Dezvoltare	acțiunea de a (se) dezvolta și rezultatul ei, creștere, evoluare. Sinonime - creștere, evoluție, progres, extindere, degajare.
Transformare	ansamblu de stări succesive prin care evoluează un sistem fizico-chimic, în funcție de schimbarea uneia sau mai multor mărimi ce îl caracterizează. Sinonime - devenire, dezvoltare, evoluție, metamorfozare, modificare, prefacere, prelucrare, preschimbare, refacere, schimbare.

Adolescența, perioada de tranziție de la copilărie la prima vârstă adultă – tinerețea, nu are limite de vârstă clar delimitate, însă este acceptat faptul că începe de la vârsta de 12 ani și durează până spre 20 de ani, când dezvoltarea este aproape completă. Potrivit documentelor normative, adolescența se trăiește atât în perioada copilăriei: în conformitate cu Legea privind drepturile copilului, „o persoană este considerată copil din momentul nașterii până la vârsta de 18 ani”, cât și în perioada tinereții: „tânăr/ă este persoană cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 de ani [6, 7].

Pentru stabilirea perioadelor de viață am recurs la documente normative pentru a nu intra pe spațiul constatărilor sociologice, psihologice asupra vârstelor, care susțin diverse periodizări ale vieții între 12-20 de ani: copilărie, pubertate, adolescență, tinerețe.

Figura 1. Încorporarea adolescenței în copilărie și tinerețe.

Context

Constatăm, că și în aspect normative adolescența este ambivalent stabilită. Este o perioadă a vieții cu prefixele inter și trans, caracterizată prin convergența rolurilor sociale, sporind încrederea în sine, dar și prin confuzie de roluri: rolurile de fiu/fiică, elev/elevă, coleg/colegă, prieten/prietenă, care fiind discordante conduc la *neîncredere în sine*.

Înainte de a intra în lumea informală a adolescenței, reiteram unele constatări asupra tabloului bio-psiho-social al adolescenței. Debutul și durata adolescenței variază de la un individ la altul sub influența mediului socio-cultural; la fete apare mai devreme decât la băieți, marcată de o intensificare a dezvoltării personalității, mari progrese în dobândirea conștiinței de sine; dorința de afirmare; dobândirea independenței față de autoritatea parentală. Pe plan afectiv sunt posibile accente pasionale, mari inconsecvențe, explozie a fanteziei. Se produce dezvoltarea memoriei, diversificarea inteligenței, apar interesele orientate spre moralitate; momente de revoltă și chiar sancționare pe plan moral a celor care încalcă normele.

Cea de a doua variabilă a studiului este *argoul*, o categorie sociolingvistică, cu o istorie captivantă. La origine este numele dat în Franța, în Evul Mediu, mediului social format din răufăcători, escroci, cerșetori și vagabonzi. A luat sensul de limbaj al acestora pe la sfârșitul secolului al XVII-lea. Până atunci, acest limbaj a avut diverse denumiri, precum *jobelin*, *narquin* sau *jargon*, dintre care acesta din urmă era cel mai frecvent. [1]

Tabel 1. Definiții conform DEX [8, 9].

Argou	Limbaj convențional, folosit mai ales de vagabonzi, răufăcători etc. pentru a nu fi înțeleși de restul societății.
Jargon	Limbaj specific anumitor categorii sociale, care reflectă dorința celor ce-l vorbesc de a se distinge de masa mare a vorbitorilor și care se caracterizează prin abundența cuvintelor și expresiilor pretențioase, de obicei împrumutate din alte limbi.

În consonanță cu definițiile de mai sus, am revedea denumirea articolului, utilizând sociolectul jargon în legătură cu limbajul și comunicarea la adolescenți. Jargonul se aseamănă cu argoul prin faptul că nici el nu este înțeles în afara unei categorii de inițiați, dar se deosebește de argou prin aceea că nu este secret în mod intenționat, ci eventual folosit cu scopul de a se demarca de categoriile de vorbitori din afara celor care îl folosesc. Varietăți de tip jargon sunt considerate a fi și ale unor categorii sociale superioare, ale unor categorii profesionale sau ocupaționale, precum și limbajele de specialitate ale diverselor științe și tehnici.

Iar, cercetătoarea, Liliana Botnar, „consideră că argoul și jargonul sunt totuși două varietăți de limbaj diferite, primul desemnând comunicarea orală a unor grupuri socio-culturale restrânse, precum adolescenții, militarii, minoritățile sexuale, deținuții etc., constituind argoul special, precum și argoul comun – limbajul

unei comunități lingvistice mai largi decât un grup format în baza unor interese sau preocupări comune, glosarul de cuvinte triviale, neobișnuite, care sunt infiltrate în comunicarea orală cotidiană, iar jargonul reprezintă limbajul membrilor unei comunități lingvistice, care sunt adepți ai snobismului, asimilând cuvinte neologice sau străinisme care sunt la modă și utilizarea cărora, s-ar părea, îi face să se diferențieze de ceilalți prin ingeniozitate, originalitate și actualitate. Între argou și jargon există o zonă de interferență, unele unități lexicale ale unuia deplasându-se în inventarul de cuvinte al celuilalt și viceversa. Însă, ambele varietăți de limbaj – varietăți diastratice – identifică o categorizare socială, o apartenență sau identificare a membrilor unui grup social: în cazul argoului – o identificare conștientă, dorința intenționată de a fi „rău”, de a ignora limba literară, deci „a tuturor”, de a comunica cu ceilalți membri ai grupului prin mesaje codificate și indescifrabile de către ceilalți membri ai societății, pe când în cazul jargonului – atât voluntară, în aspirația de a face parte dintr-un grup social, nefiind membru al acestuia, cât și involuntară, în râvna de a fi mereu în trend, de a cunoaște neologismele actuale, utilizând unele noțiuni în mod greșit, defectuos și inadecvat situației de comunicare, „trădându-și” adevărata apartenență socială [2].

În general, adolescenții recurg la un limbaj convențional folosit cu intenția de a nu fi înțeles de către persoanele din afară: părinți, profesori, frați mai mici, persoane din transportul public, de pe stradă.

Argoul sau jargonul se caracterizează printr-o varietate temporală și teritorială, dar cu tendința de internaționalizare datorită comunicării în rețea, în limba engleză. De exemplu, am descoperit că, XOXO este cunoscut în mod obișnuit pentru a se referi la sintagma „Pupici și îmbrățișări” astfel, locația cu acest nume este un spațiu jargonism ce predispozează spre pupici și îmbrățișări [13].

Odată cu amplificarea comunicării online, e judicios să includem în lanțul analitic și abordări din domeniul semioticii și a unităților sale de bază – semn și semnificație. Adolescenții produc și interpretează mesaje, codificate de o manieră a sociolectelor: emoticoane din semne de punctuație - simboluri prin care poți exprima stări, emoticoane (emoji-uri) din pictograme, care vor să transmită stări, emoții, relații.

Tabelul 2. Coduri și semnificații ale mesajelor online.

Emoticoane din semne de punctuație	<p>:-) două puncte, cratimă, paranteză spre stânga - zâmbești</p> <p>:(două puncte, cratimă, paranteză spre dreapta - ești trist</p> <p>;-) punct și virgulă, cratimă, paranteză spre stânga - faci cu ochiul</p> <p>:-> două puncte, cratimă, semnul > - rânjești</p> <p>:-P două puncte, cratimă, P mare - scoți limba</p> <p>:-/ două puncte, cratimă, slash spre stânga - te încrunți</p> <p>:-\ două puncte, cratimă, slash spre dreapta - față severă</p> <p>:-1 două puncte, cratimă, 1 - rânjești</p> <p>:-D două puncte, cratimă, D - zâmbești cu gura până la urechi</p> <p>%*} Procent, steluță, paranteză acoladă - te-ai îmbătat</p> <p>:-* două puncte, cratimă, steluță – sărut</p>
Emoticoane (emoji-uri) din pictograme	<ul style="list-style-type: none"> • față cu lacrimi de bucurie • față plângând • față rugătoare • inimă roșie • față râzând în hohote • steluțe • mâini pliate • față zâmbitoare cu inimi • față zâmbitoare cu ochi zâmbitori

Semnificația unui mesaj poate fi descifrată doar în măsura în care cel care receptează mesajul cunoaște codul. Or, adolescenții adoră să codifice, se „joacă” cu semnificațiile, descoperindu-le! Umberto Eco susține „chiar atunci când crede că vorbește, omul este vorbit de către regulile ce guvernează semnele pe care le

folosește. A cunoaște aceste reguli înseamnă cu siguranță a cunoaște societatea; mai înseamnă și a cunoaște determinările semiotice a ceea ce altădată se numea *res cogitans*: determinațiile care ne instituie ca gândire” [3].

Metodologic, semiotica are aderența cu manifestările persoanelor adolescente. „În măsura în care apropierea de sensuri și valori se face în limitele propuse și permise de coduri, universul sensului este doar tangențial accesibil, iar pentru a-i surprinde conținuturile ce se referă la om într-un fel sau altul, și, pentru a recepta concretetea semnificată, este necesară intervenția practicilor interpretative (de tip hermeneutic)” [10].

Cea de-a treia variabilă a studiului nostru este educația informală, analizată de noi din perspectiva specificității și raportabilității la subiect.

Educația informală se înscrie în conceptul de subcultură. „Subculturile dețin propriile lor înțelesuri, propriul mod de a se supune regulilor specifice grupului, propriile lor valori structurate în ierarhii reprezentative; ele dezvoltă o limbă caracteristică pentru a clasifica evenimentele, ele creează propria lor ordine simbolică.

Conștiința tinerei generații poate fi identificată sub forma unei expresii acute în contextul subcultural. Subculturile tinerilor folosesc anumite aspecte ale limbajului verbal (pentru a exprima solidaritatea sau comuniunea cu ceilalți membri prin utilizarea unui limbaj neînțeles de outsideri), nonverbal (prin intermediul întrebuirii unor gesturi semnificative numai în interiorul grupului, precum și prin etalarea unor vestimentații definitorii) și teatral (prin diferite performanțe muzicale, prin dans, prin istorisirea poveștilor și a glumelor - ca forme esențiale pentru comunicarea intergrupală) pentru a investi lumea „lor” cu sensuri reprezentative. Tinerii participanți ai subculturilor jonglează cu valorile subterane ale societății: hedonismul, disprețul pentru muncă, noțiunile de agresivitate și violență ale masculinității, accentuându-le până la excluderea caracterului lor formal sau oficial.

Subculturile tinerilor reprezintă o soluție de compromis între două nevoi contradictorii: pe de o parte, nevoia de a crea și de a exprima autonomia și diferența față de părinți și, pe de altă parte, nevoia de a menține simbolurile culturii în ale cărei granițe se dezvoltă subcultura.

Subcultura tinerilor devine o subcultură a gestului, a simbolului și a metaforei inteligibile numai pentru membrii săi. Lumea lor devine implicit marcată lingvistic prin utilizarea argoului descifrabil numai în granițele subgrupului. În funcție de gradul de rezistență în ansamblul culturii, subculturile tinerilor sunt fie permanente, fie efemere. Apariția subculturilor efemere este determinată de un context istoric particular: ele devin vizibile fiind identificabile și etichetabile, atrag atenția publicului pentru o perioadă, după care sau dispar definitiv sau cunosc o difuzare atât de mare încât își pierd specificitatea...

Un grup subcultural se formează în momentul în care cultura principală nu acoperă nevoile particulare ale unui grup de indivizi. Deși subculturile oferă diferite pattern-uri pentru normele și valorile comportamentale, între cultură și subcultură există o relație de interdependență în privința scopurilor și a direcțiilor adoptate, spre deosebire de contracultură care caută să schimbe sau să distrugă ansamblul cultural principal” [11].

În aspect formal, oficial, educația informală este definită ca „ansamblu al influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro) grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.)”. (Codul Educației, 2014) [12] Definiția este dată dintr-o perspectivă a unui spațiu public riguros protejat, axiologic, pozitiv, cu influențe pedagogice, or pedagogia este pozitivă. Definiția scapă aspectele culturologice ale educației informale, menționate mai sus:

- Conștiința identificată sub forma unei expresii în context subcultural.
- Subcultura, ca rețea distinctă de sensuri și de comportamente identitare, are o poziție bine definită în ansamblul culturii principale.
- Participanți ai subculturilor informale jonglează cu valorile subterane ale societății: hedonismul, disprețul pentru muncă, noțiunile de agresivitate și violență ale masculinității, accentuându-le până la excluderea caracterului lor formal sau oficial.
- Grupul subcultural se formează în momentul în care cultura principală nu acoperă nevoile particulare ale unui grup de indivizi.

- Subculturile oferă diferite pattern-uri pentru normele și valorile comportamentale, dar între cultură și subkultură există o relație de interdependentă în privința scopurilor și a direcțiilor adoptate.
- Spațiul ideatic, valoric, comportamental, relațional, spațial, temporal al informalului tinde totodată spre opacitate, obstructizare și acuitate.
- Subculturile adolescenților reprezintă o soluție de compromis între două nevoi contradictorii: pe de o parte nevoia de a crea și de a exprima autonomia și diferența față de părinți și, pe de altă parte, nevoia de a menține simbolurile culturii în ale cărei granițe se dezvoltă subcultura.
- Subcultura adolescenților devine o subkultură a gestului, a simbolului și a metaforei inteligibile numai pentru membrii săi...
- Educația informală poate răspunde valorii supreme a adolescenților - libertatea și derivatele ei – dreptul la decizie, respectarea intimității, contestarea regulilor, sfidarea limitelor, încercarea noului?

Concluzii

Adolescentul tinde spre depășirea dilemei dezorientative de care nu este conștient și în care se poate complăce, în conviețuirea/comunicarea sa diferită cu semenii, adulții.

Adultul este tratat de adolescent ca o instanță pe care o sfidează, o dezinstituționalizează, iar semenii sunt emblematici, „paiul salvator”, referențial comportamental.

Adolescentul refulează dezorientarea prin verbalizarea de tip argou și jargon a pericolelor care vin împreună cu sentimentele foarte intense, a încercăturilor, a tulburărilor, a noilor trăiri emotiv-afective de mare intensitate, dorințelor sexuale, fanteziilor, ambițiilor obsesive, viselor, furiilor. Doar atunci când adolescentul identifică toate aceste sentimente și trăiri cu cuvinte, începe să le mânuiască într-un mod rațional și matur.

Am început discursul investigativ prin a clarifica semnificația substantivelor dezvoltare și transformare, cu referire la adolescenți, sociolectele argou și jargon fiind doar fundalul socio-emoțional al dilemei dezorientative, inerentă adolescenței.

Educația informală ca o formă cu deschidere maximală a educației este valorificată de pe principii ne-specifice acestei forme a educației. Adulții, educatorii, profesorii adoptă o atitudine pudică la un contact cu subcultura informală, judecă și se distanțează.

Pe parcursul studiului n-am recurs la elaborarea vreunei metode de temperare a comunicării adolescenților prin argouri sau jargoane, în special în cadrul subculturii informale. Dar, am recurs la sintagma dilema dezorientativă, ea constituind prima din cele zece faze ale învățării transformative, conceptualizate de Jack Mezirow [4]. Prin urmare, recomandăm aplicarea modelului învățării transformative „prin care subiectul transformă cadrele de referință deja formate pentru a le face mai incluzive, discriminatorii, deschise și reflective, astfel încât acestea să poată genera convingeri și opinii ce s-ar dovedi mai adevărate sau justificatoare în ghidarea acțiunilor” [5].

Referințe:

1. DUBOIS, J. et al. *Dictionnaire de linguistique*. Paris, Larousse-Bordas/VUEF, 2002.
2. BOTNARI, L. Argotismele și jargonismele – varietăți sociolectale ale limbii. In: *Studia Universitatis Moldaviae* (Seria Științe Umanistice). 2019, nr. 10 (130), pp. 72-76. ISSN 1811-2668.
3. ECO, U. *O teorie a semioticii*. București: Editura Trei, 2008.
4. MEZIRROW, J. O privire de ansamblu asupra învățării transformatoare. În: *Teorii contemporane ale învățării*. Autori de referință. Coord. Knud Illeris. București: Editura Trei: 2014, p. 424. ISBN: 978-606-719-059-5.
5. MEZIRROW, J. Learning to Think Like an Adult. Core Concepts of Transformation Theory. In: *The Handbook of Transformative Learning: Theory, Research, and Practice*, 2012, San Francisco: Jossey-Bass, Taylor, Edward W., Cranton, Patricia (ed. by), p. 73-95.
6. LEGE Nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului. Art. 1. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311654>
7. LEGE Nr. 215 din 29-07-2016 cu privire la tineret, art. Art. 2. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105800&lang=ro
8. Definiție pentru argou. <https://dexonline.ro/definitie/argou>

9. Definiție pentru jargon. <https://dexonline.ro/definitie/jargon>
10. Sisteme de semnificare și procese de comunicare. Domeniile semioticii. <https://www.scrigroup.com/diverse/Sisteme-de-semnificare-si-proc12731.php>
11. MANAFU, C. Subcultura și tinerii. <https://www.eva.ro/sanatate/mama-si-copilul/adolescentul/subcultura-si-tinerii-articol-15585.html>
12. Codul educației al Republicii Moldova. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133296&lang=ro#
13. https://www.youtube.com/watch?v=O_BcWDv5W7s

Date despre autor:

Liliana POȘȚAN, doctor, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

E-mail: cercetareim@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3231-3496

Prezentat la 31.10.2022